

ความท้าทายของเกาหลีใต้

ยุทธศักดิ์ ฅณาสวัสดิ์

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

เกาหลีใต้ได้พัฒนาตนเองอย่างรวดเร็วจนปัจจุบันกลายเป็นมหาอำนาจในหลายอุตสาหกรรม เป็นต้นว่า บริษัทซัมซุงได้กลายเป็นอันดับ 1 ของโลกในหลายธุรกิจ เช่น โทรศัพท์มือถือ โทรศัพท์ แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ ฯลฯ ขณะที่กลุ่มฮุนไดมอเตอร์กำลังมาแรง ปัจจุบันก้าวขึ้นเป็นบริษัทรถยนต์ใหญ่อันดับ 5 ของโลก รองจากโตโยต้า GM ฟอร์ดสวากัน และกลุ่มพันธมิตรเรโนลต์-นิสสัน โดยในอนาคตมีโอกาสสูงว่าจะแซงกลุ่มเรโนลต์-นิสสัน ขึ้นเป็นอันดับ 4 ของโลก

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนักเศรษฐศาสตร์หลายท่าน เป็นต้นว่า นาย Richard Dobbs และนาย Suh Dong-rok แห่งบริษัทที่ปรึกษา McKinsey ฯลฯ ได้ให้ทัศนะว่าความจริงแล้วเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของเกาหลีใต้ไม่ได้แข็งแกร่งอย่างที่คิด มีจุดอ่อนสำคัญในหลายด้าน จำเป็นต้องแสวงหาสูตรใหม่ในการเสริมสร้างเศรษฐกิจเพื่อกำจัดจุดอ่อนเหล่านี้

จุดอ่อนสำคัญประการแรก คือ บริษัทชั้นนำของเกาหลีใต้ได้ย้ายฐานการผลิตออกไปยังต่างประเทศอย่างต่อเนื่องและลดการจ้างงานในประเทศ เป็นต้นว่า บริษัทซัมซุงอิเล็กทรอนิกส์ได้ประกาศก่อสร้างโรงงานผลิตหน่วยความจำแฟลชแบบ NAND ขนาดยักษ์ที่ประเทศจีนมูลค่า 7 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ที่นครซีอาน สร้างงานมากถึงหมื่นคน รวมถึงก่อสร้างฐานผลิตโทรศัพท์มือถือขนาดยักษ์ในเวียดนาม ทำให้บริษัทที่จ้างงานเพิ่มในเกาหลีใต้ในปัจจุบันแทนที่จะเป็นบริษัทขนาดใหญ่ กลับกลายเป็น SMEs ซึ่งมีผลิตภาพต่ำกว่าบริษัทขนาดใหญ่และจ่ายค่าจ้างในอัตราต่ำกว่าเช่นเดียวกัน

ประการที่สอง เกาหลีใต้กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ เนื่องจากมีอัตราการเจริญพันธุ์ต่ำมาก ทำให้ประชาชนวัยแรงงานลดต่ำลงอย่างรวดเร็วในอนาคต โดยจำนวนประชากรในวัยทำงานแม้จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยสูงสุด 37.04 ล้านคน ในปี 2559 จากนั้นจะลดลงตามลำดับเหลือเพียงแค่ 21.87 ล้านคน ในปี 2603 ขณะเดียวกันสัดส่วนประชากรที่สูงอายุเพิ่มขึ้นมากขึ้นนับเป็นการระคายต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ปัจจุบันเกาหลีใต้ไม่มีกฎหมายบังคับเกี่ยวกับการเกษียณอายุแต่อย่างใด โดยแต่ละบริษัทจะกำหนดแตกต่างกันไป โดยส่วนใหญ่กำหนดระหว่าง 56 – 58 ปี เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนแรงงานที่จะทวีความรุนแรงในอนาคต คณะกรรมาธิการของรัฐสภาได้มีมติเบื้องต้นจะแก้ไขกฎหมายบังคับให้บริษัทต่างๆ กำหนดเกษียณอายุที่ 60 ปี นับตั้งแต่ปี 2559 เป็นต้นไป ให้เหมือนกับญี่ปุ่นที่กฎหมายบังคับให้ขยายเวลาเกษียณเป็นอายุ 60 ปี โดยมีผลใช้บังคับนับตั้งแต่ปี 2541 เป็นต้นมา

แต่มติข้างต้นได้รับการต่อต้านจากภาคธุรกิจว่าจะเป็นภาระอย่างมาก เนื่องจากปัจจุบันบริษัทเกาหลีใต้จ่ายเงินเดือนเป็นไปตามระบบอาวุโส ทำให้พนักงานอายุมากมีค่าจ้างสูง ต้องการจ้างพนักงานหนุ่มสาวที่ค่าจ้างต่ำกว่ามาก แต่ผลิตภาพไม่แตกต่างจากพนักงานสูงอายุมากนัก โดยเสนอความเห็นว่าการแก้ไขปัญหาคือควรเปลี่ยนเป็นเสริมสร้างให้มีตลาดแรงงานสำหรับผู้สูงอายุอีกตลาดหนึ่ง แทนที่จะบังคับให้บริษัทเดิมจ้างต่อไปถึงอายุ 60 ปี

ประการที่สาม อัตราการออมของภาคครัวเรือนเกาหลีใต้อยู่ในระดับต่ำ จากเดิมสูงถึง 19% จัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีอัตราการออมสูงที่สุดในโลก ปัจจุบันเหลือเพียงแค่ 4% จัดเป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วที่มีอัตราการออมต่ำที่สุดในโลก

ประการที่สี่ ประเทศพึ่งพาบริษัทขนาดยักษ์ใหญ่มากเกินไป ทำให้ประเทศมีความเสี่ยงสูงมาก โดยปัจจุบันพึ่งพา 2 บริษัทยักษ์ใหญ่ คือ กลุ่มซัมซุง และกลุ่มฮุนได เป็นอย่างมาก คล้ายคลึงกับฟินแลนด์ที่พึ่งพาบริษัทในกิจการอย่างมาก เมื่อบริษัทในกิจการประสบปัญหา ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศฟินแลนด์อย่างรุนแรง

ประการที่สี่ เฝ้ายักษ์คู่แข่งสำคัญ คือ จีน เนื่องจากขายตัดราคาในราคาต่ำกว่าและผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายมากกว่า แม้ในอดีตสินค้าจีนมีคุณภาพต่ำ แต่ปัจจุบันปรับปรุงคุณภาพอย่างรวดเร็ว โดยหลายอุตสาหกรรมที่เดิมเกาหลีได้ส่งออกอันดับ 1 ของโลก แต่ปัจจุบันจีนแซงหน้าไปแล้ว เป็นต้นว่า จอภาพ LCD ปีโตรเคมี เหล็ก

ยิ่งกว่านั้น ปัจจุบันเงินเยนของญี่ปุ่นอ่อนค่าลงมากทะลุ 100 เยน/เหรียญสหรัฐฯ ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันอย่างมากเนื่องจากญี่ปุ่นเป็นคู่แข่งสำคัญกับเกาหลีได้ในหลายอุตสาหกรรม ทั้งนี้ สถานการณ์ของเกาหลีได้ก็คล้ายคลึงกับไทย กล่าวคือ รัฐบาลได้บีบบังคับธนาคารแห่งประเทศไทยเกาหลีลดอัตราดอกเบี้ยนโยบายลงและขอให้ดำเนินนโยบายการเงินแบบผ่อนคลาย เพื่อให้ค่าเงินวอนอ่อนค่าลง ซึ่งในระยะที่ผ่านมาได้ปฏิเสธที่จะดำเนินการตามที่รัฐบาลร้องมาโดยตลอด

แต่ล่าสุดธนาคารก็ต้องยอมอ่อนข้อให้ โดยเมื่อต้นเดือนพฤษภาคม โดยประกาศลดจาก 2.75% ซึ่งเป็นอัตราเดียวกันกับไทยในปัจจุบัน ลง 0.25% เหลือ 2.50% อย่างไรก็ตาม ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ปฏิเสธว่าการปรับลดอัตราดอกเบี้ยข้างต้นไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ค่าเงินวอนอ่อนค่าลงแต่อย่างใด แต่เป็นมาตรการดำเนินการควบคู่กับนโยบายเพิ่มงบประมาณรายจ่ายของสหรัฐฯ แต่นักวิเคราะห์ไม่ได้เชื่อน้ำยาคำอธิบายข้างต้น โดยได้ให้ทัศนะว่าเหตุผลจริงน่าจะเพื่อให้ค่าเงินวอนอ่อนลงมากกว่า

บทความตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ วันที่ 14 พฤษภาคม 2556